

საქართველოს გაერთიანებული სახელმწიფოს და სოფლის მეურნეობის მინისტრი

ბრძანება N 2-689

05/08/2020

ქ. თბილისი

სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ თბილისის ქარის ელექტროსადგურის (დადგმული სიმძლავრით 54 მგვტ) მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე და 220 კვ ქვესადგურის განთავსებაზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის შესახებ

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ (ს/კ: 404519865) მიერ 2020 წლის 23 აპრილს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით წარმოდგენილ იქნა თბილისის ქარის ელექტროსადგურის (დადგმული სიმძლავრით 54 მგვტ) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის და 220 კვ ქვესადგურის განთავსების გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში და კანონმდებლობით გათვალისწინებული თანდართული დოკუმენტაცია, რაზეც სამინისტრომ უზრუნველყო საექსპერტო კომისიის შექმნა და დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ასევე საბურთალოს რაიონის გამგეობის და მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფებზე განთავსება. წარმოდგენილი გზშ-ის ანგარიში მომზადებულია შპს „დაბლიუიჯი ენვი კონსალტინგის“ მიერ.

სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ მიერ 2019 წლის 3 სექტემბერს სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, სამინისტროში წარმოდგენილი იყო თბილისის ქარის ელექტროსადგურის (დადგმული სიმძლავრით 54 მგვტ) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის სკოპინგის განცხადება თანდართული დოკუმენტაციით, რაზეც სამინისტროს მიერ სკოპინგის პროცედურის შედეგად დადგინდა საქმიანობაზე გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და ამ ინფორმაციის გზშ-ის ანგარიშში ასახვის საშუალებები (სკოპინგის დასკვნა N 125; 16/11/2019).

თბილისის ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობა და ექსპლუატაცია დაგეგმილია სს „კავკასიის ქარის კომპანიისა“ და საქართველოს მთავრობას შორის გაფორმებული ურთიერთგაგების მემორანდუმით, რის საფუძველზეც სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ საქართველოში რამდენიმე სხვადასხვა ლოკაციაზე უნდა განახორციელოს ქარის ელექტროსადგურის პროექტი. აღნიშნულის ფარგლებში, კომპანია გეგმავს, 54 მეგავატი სიმძლავრის თბილისის ქარის ელექტროსადგურის და 220 კვ ქვესადგურის განთავსებას. შერჩეული ტერიტორია მდებარეობს თბილისისა და მცხეთის მუნიციპალიტეტების საზღვართან, ძირითადად მცხეთის მუნიციპალიტეტში, ძეგლისა და ლისის თემების ტერიტორიაზე, სოფ. თელოვანისა და დიდგორის მიმდებარედ. (ტერიტორიის GPS

კოორდინატებია: X-463672.06, Y-4626811.32; X-464106.98, Y-4625817.39; X-475412.24, Y-4630530.64; X-475718.87, Y-4629469.05). პროექტით გათვალისწინებული ტურბინა-გენერატორების ლოკაციებიდან უახლოეს მოსახლესთან ყველაზე ახლოს დაახლოებით 730 მეტრში მდებარეობს WGT15 ტურბინა. ქვესადგურის განთავსების უბნიდან კი უახლოესი საცხოვრებელი სახლი დაშორებულია დაახლოებით 2 კმ-ით.

გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილია თბილისის ქარის ელექტროსადგურის პროექტის ფარგლებში შემავალი ობიექტების: ქარის ტურბინა-გენერატორების და ქვესადგურის განთავსების, საპროექტო ტერიტორიამდე მისასვლელი გზების, ტურბინების შემაერთებელი ქსელის ალტერნატივები, ასევე არაქმედების ალტერნატივა. ქარის ტურბინა-გენერატორების განთავსების ადგილის შესარჩევად გამოყენებული იქნა ტექნიკურ-ეკონომიკური, ტურბინების მდგრადობის და მათი უსაფრთხო ექსპლუატაციის, გარემოსდაცვითი, სოციალური და დამატებითი ტექნიკური კრიტერიუმები. ტურბინების განლაგების ადგილების შერჩევასა მოხდა საპროექტო ზონის ენერგეტიკული პოტენციალის განსაზღვრა და ელ-ენერჯის გამომუშავების ეფექტიანობის შეფასება. ინფორმაციის ანალიზის შედეგად, ქარის ელექტროსადგურისთვის შერჩეულ იქნა თბილისისა და მცხეთის მუნიციპალიტეტების საზღვარი (სოფელი თელოვანის მიმდებარედ). ტურბინა-გენერატორების განლაგების კონკრეტული უბნების შერჩევის მიზნით, ასევე განხორციელდა ქარის რესურსების დეტალური შეფასება გამოყოფილ ორ უბანზე, სადაც განთავსდა ქარის საზომი ორი ანძა/სადგური და ჩატარდა ტერიტორიის დეტალური გეოტექნიკური კვლევები.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, თბილისის ქარის ელექტროსადგურისთვის შერჩეულ ტერიტორია, გარდა ენერგეტიკული უპირატესობისა, გამოირჩევა იმით, რომ არ მოიცავს დაცულ ტერიტორიებს და ეკოლოგიურად სენსიტიურ უბნებს.

ქარის ელექტროსადგურის სტრუქტურა იქნება შემდეგი: ქარის ტურბინა-გენერატორები, ანძების ფუნდამენტების, ამწეკრანი და სამონტაჟო მოედანი; მისასვლელი და მომსახურების გზები; შიდა ოპტიკური, მიწისქვეშა ქსელი; საოპერატორო შენობა და მომსახურების ცენტრი (საჭიროების შემთხვევაში); 35/220 კვ ქვესადგური დადგმული სიმძლავრით 80 მვა.

ელექტროგადამცემ ქსელზე მიერთების მიზნით განიხილებოდა ორი ალტერნატივა: 220 კვ ეგზ „დიდგორის“ შეჭრა თბილისის ქარის ელექტროსადგურის ქვესადგურში და ქს „ლისი 220“-თან მიერთება დაახლოებით 10 კილომეტრიანი 110 კვ ელექტროგადამცემი ხაზით. თუმცა გარემოზე ზემოქმედების შემცირების მიზნით შერჩეული იქნა პირველი ალტერნატივა, რომლის თანახმადაც თბილისის ქარის ელექტროსადგური მიერთდება 220 კვ ეგზ „დიდგორზე“. გზშ-ის ანგარიშის თანახმად პროექტი არ ითვალისწინებს 220 კვ ეგზ-ს გაყვანას. გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, 220 კვ ქვესადგურის განთავსების მიზნით განხილული იყო ორი ალტერნატივა თუმცა ადგილობრივ მოსახლეობასა და გარემოზე ზემოქმედების შემცირების მიზნით, ასევე ელექტროგადამცემ ქსელთან სიახლოვის გამო შერჩეულ იქნა საპროექტო ტერიტორიის ცენტრალური ნაწილი (GPS კოორდინატებია: X-471953.75, Y-4628970.76). ქვესადგურისთვის შერჩეულ ტერიტორიაზე არ არის წარმოდგენილი მცენარეული საფარი, ტერიტორია წარმოადგენს დაბალსენსიტიურ უბანს, გრუნტი მდგრადია და არ ფიქსირდება საშიში გეოლოგიური პროცესები.

ქვესადგური აღჭურვილი იქნება ხანძარსაწინააღმდეგო, სიგნალიზაციის და ცეცხლმაქრი სისტემით.

გზმ-ის ანგარიშის თანახმად, თბილისის ქარის ელექტროსადგურის ტურბინები ქვესადგურთან დაკავშირებული იქნება 35 კვ მიწისქვეშა საკაბელო ხაზით. ტრანშეის სიღრმე გზის გასწვრივ იქნება 1 მეტრი, ხოლო იმ ადგილებში სადაც კაბელი გადაკვეთს სასოფლო-სამეურნეო გზას, კაბელის დაზიანების რისკის შემცირების მიზნით, ტრანშეის სიღრმე იქნება 1.2-1.4 მეტრი, სიგანე კი- 2.5 მეტრი. კაბელთან ერთად ტრანშეაში განთავსდება ოპტიკურ-ბოჭკოვანი კაბელი, ქვესადგურთან კომუნიკაციისა და დისტანციური კონტროლისთვის.

საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს საერთაშორისო მნიშვნელობის ს/1 (თბილისი-სენაკი-ლესელიძის) ავტომაგისტრალის სამხრეთით. ტურბინების ტრანსპორტირება მოხდება სწორედ ამ მაგისტრალის გავლით. მაგისტრალთან დაკავშირებისთვის განიხილებოდა ორი ალტერნატივა: შემოსასვლელი მუხათგვერდის მხრიდან და შემოსასვლელი თბილისის გავლით. ორივე გზა არსებულია და საჭიროებს შეკეთებას. ვინაიდან, თბილისიდან შემოსასვლელი გზა გადის ქალაქში, შერჩეულ იქნა მუხათგვერდის გადასახვევი. ამ გზის გამოყენებას ნაკლები ზემოქმედება ექნება მოსახლეობაზე და ამასთან, ნაკლებად მოხდება ქალაქის სატრანსპორტო მოძრაობის შეფერხება. გზმ-ის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო ტერიტორიამდე მისასვლელი გზები დაპროექტდა იმგვარად, რომ გაუძლოს ძირითად საპროექტო დატვირთვას ინტენსიური და მოკლევადიანი სამშენებლო ფაზის განმავლობაში. ტურბინების მზა კონსტრუქციების შემოტანა დაგეგმილია საზღვაო ტრანსპორტით ქ. ფოთის ნავსადგურიდან. ექსპლუატაციის ეტაპზე გზების გამოყენება მოხდება ტექნიკური მომსახურების მიზნებისთვის.

გზმ-ის ანგარიშისა და თანდართული დოკუმენტაციის თანახმად, საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების საფუძველზე, ტურბინების განთავსებისთვის შერჩეულ იქნა 16 უბანი, რომლებიც მისაღებია გარემოსდაცვითი კრიტერიუმების გათვალისწინებით, ვინაიდან ეს უბნები განთავსებულია მყარ გრუნტზე, მოშორებულია დასახლებული პუნქტებიდან, ზედაპირული წყლის ობიექტებიდან და ეკოლოგიურად სენსიტიური ჰაბიტატებიდან, ასევე ნაკლები ზემოქმედებაა მოსალოდნელი ტყეზე და სხვა ჰაბიტატებზე. გარდა ამისა, მაქსიმალურად შემცირებულია ტურბინების ერთმანეთთან დამაკავშირებელი მისასვლელი გზების სიგრძე, რათა მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი გარემოზე ზემოქმედება. შესაბამისად, თბილისის ქარის ელექტროსადგურის გზმ-ის ანგარიშში დეტალურად განხილულია ტურბინის განთავსების 16 ადგილი. პროექტის თანახმად, ტურბინების სიმძლავრე იქნება 3.3 - 6.0 მგვტ და გამოკვლეულ 16 უბანზე გადანაწილდება ისე, რომ თბილისის ქარის ელექტროსადგურის ჯამური დადგმული სიმძლავრე არ აღემატებოდეს 54 მგვტ-ს.

ქარის ელექტროსადგურის მთავარი კომპონენტია ქარის ტურბინა-გენერატორი, რომელიც ქარის ენერგიას ელექტრულ ენერგიად გარდაქმნის. ქარის ელექტროსადგურის მოქმედების ტექნოლოგიური პროცესი მოიცავს შემდეგ ეტაპებს: ქარის ტურბინის ფრთები ბრუნავს ქარის ენერგიით; ფრთები ატრიალებენ ცენტრალურ საკისარს, როტორის ლილვს და გადამცემთა კოლოფს, გადამცემთა კოლოფი ქუროს საშუალებით

უკავშირდება გენერატორს, სადაც ქარის ენერჯია გარდაიქმნება ელექტროენერჯიად. ტრანსფორმატორი ქარის ტურბინის გონდოლაში ზრდის ელექტროენერჯიის ძაბვას მიწისქვეშა კაბელებით ქვესადგურამდე გადაცემისთვის; ქვესადგური ზრდის ძაბვას გრძელ მანძილზე ელ. ენერჯიის გადაცემისთვის; ელექტროენერჯია გადაეცემა ქსელს და ნაწილდება. როდესაც ქარის სიჩქარე აღემატება 3 მ/წმ-ს, ტურბინის მუშა თვალი იწყებს ბრუნვას და ააქტიურებს გადაცემათა/სიჩქარის კოლოფს, რომელიც როტორის ლილვის ენერჯიას (ე.ი. მექანიკურ ენერჯიას) გარდაქმნის ელექტროენერჯიად ელექტროგენერატორის მეშვეობით. ქარის ტურბინა დაიწყებს ელექტროენერჯიის გენერირებას მინიმუმ მუდმივი ქარის სიჩქარით – 3 მ/წმ. ქარის უფრო მაღალ სიჩქარეზე, ჩვეულებრივ 22-28 მ/წმ, ტურბინის ფრთები ჩერდება უსაფრთხოების, ჭარბი ცვეთის და ამორტიზაციის პრევენციის მიზნით. ტურბინაში გამომუშავებული ელექტროენერჯიის ძაბვა ამაღლდება ტრანსფორმატორის საშუალებით 35 კვ-მდე და ამ ძაბვით გადაეცემა ქვესადგურს.

გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, თბილისის ქარის ელექტროსადგურისთვის გამოყენებული იქნება მსოფლიოს წამყვანი მწარმოებელი კომპანიის მიერ დამზადებული უახლესი ტურბინა-გენერატორები. შერჩეული ტურბინა იქნება სამფრთიანი, ფრთების დახრილობის მარეგულირებელი სისტემებით აღჭურვილი. როტორის დიამეტრი იქნება არაუმეტეს 170 მ. ქარის ტურბინა-გენერატორის ფოლადის, მილისებრი ანძის სიმაღლე მოცემული პროექტისთვის არ აღემატება 130 მ-ს, დიამეტრი კი მერყეობს 4.3-11 მ საზღვრებში. ანძა დაფარული იქნება ანტიკოროზიული ზედაპირით. ფუნდამენტები, რომელიც ამაგრებს თითოეულ ტურბინას, მომზადდება რკინაბეტონით. თითოეული ფუნდამენტი მოითხოვს დაახლოებით 600-800 მ³ ბეტონს და 70-80 ტ არმატურას. ტურბინების ფუნდამენტის მოწყობისთვის მოხდება 21-27 მეტრი დიამეტრის და 3 მეტრი სიღრმის თხრილის მოწყობა, ხოლო საკაბელო ტრასის დერეფანი გაუყვება საპროექტო გზის კონტურს.

ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობის მაქსიმალურ ვადად განისაზღვრა - 18 თვე. სამუშაო დღეთა რაოდენობა - 300 დღე/წელ. მშენებლობის ეტაპზე დასაქმდება 40-50 ადამიანი, ხოლო ექსპლუატაციის ეტაპზე-3-5 ადამიანი. სამშენებლო სამუშაოების ფარგლებში გათვალისწინებულია: არსებული გზების რეაბილიტაცია-მოწესრიგება (გზშ-ის ანგარიშში მოცემულია მისასვლელი გზების საპროექტო პარამეტრები, ტურბინა-გენერატორების პარამეტრების გათვალისწინებით); სამშენებლო ბანაკის, სამშენებლო მოედნის და მშენებლობისთვის საჭირო სხვა დროებითი უბნების მომზადება (მცენარეთა საფარის მოხსნა, ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნა და სხვა); დანადგარ-მექანიზმების მობილიზაცია, მიწის სამუშაოები, ქარის ტურბინების ფუნდამენტის მომზადება, თხრილების გაყვანა და მუდმივი კონსტრუქციების მშენებლობა, კერძოდ ტურბინა-გენერატორების მზა კონსტრუქციების აწყობა-დამონტაჟება, ქვესადგურის მშენებლობა, ტურბინების ქვესადგურთან დამაკავშირებელი ელექტროგადამცემი ქსელის მოწყობა. სამშენებლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ მოხდება დროებითი ინფრასტრუქტურის დემობილიზაცია და ჩატარდება სარეკულტივაციო ღონისძიებები.

გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, დიდი სამშენებლო ბანაკისა და მუშათა საცხოვრებელის მოწყობა არ იგეგმება. ტურბინების ფუნდამენტების (სადირკვლების) მოსაწყობად საჭირო

ბეტონი ტერიტორიაზე შემოვა მზა სახით არსებული ბეტონის საწარმოებიდან. ძირითადი სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიაზე საჭირო იქნება მხოლოდ შემდეგი ინფრასტრუქტურული ობიექტების განთავსება: ავტოსადგომი; დამხმარე სასაწყობო სათავსები (4 დამხმარე ბანაკი), სადაც მოხდება მშენებლობისთვის საჭირო დამხმარე მასალების დასაწყობება; ადმინისტრაციული და მუშათა მოსასვენებელი ობიექტები (კონტეინერული ტიპის); დაცვის ჯიხური; დიზელ-გენერატორი, რომლისთვისაც მოხდება საჭირო რაოდენობით ნავთობპროდუქტების შემოტანა. გზმ-ის ანგარიშში მოცემულია სამშენებლო ბანაკის განთავსების ერთი ცენტრალური და 4 დამატებითი უბანი, შესაბამისი GPS კოორდინატების მითითებით. მშენებლობის ეტაპზე წყალი გამოიყენება სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებით (675 მ³/წელ), ხანძარსაწინააღმდეგო მიზნებისთვის და მშრალ ამინდებში სამშენებლო მოედნების მოსარწყავად (2500-3000 მ³). თითოეული ბანაკის ტერიტორიაზე დაგეგმილია წყლის სამარაგო რეზერვუარის განთავსება (20მ³). სასმელად გამოყენებული იქნება ბუტილირებული წყალი. სამეურნეო-ფეკალური წყლებისთვის (684 მ³/წელ) დაგეგმილია დაახლოებით 10 მ³ მოცულობის სასენიზაციო ორმოს მოწყობა, რომელიც ხელშეკრულების საფუძველზე გაიწმინდება შესაბამისი სამსახურის მიერ. ექსპლუატაციის ეტაპზე წყალი გამოიყენება სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებით და ხანძარსაწინააღმდეგო მიზნებისთვის. ექსპლუატაციის ფაზაზე წყალმომარაგება მოხდება წყლის სამარაგო რეზერვუარიდან. სამშენებლო სამუშაოების დროს საჭირო ელ. ენერჯით მომარაგება მოხდება დიზელ-გენერატორის საშუალებით, რომელიც დაიდგმება ძირითადი სამშენებლო ბანაკების ტერიტორიაზე. ხოლო ექსპლუატაციის ეტაპზე ქვესადგურის მომსახურება მოხდება საკუთარი გამომუშავებული ელ. ენერჯის საშუალებით.

პროექტის მიხედვით, ქარის თითოეული ტურბინა-გენერატორის საყრდენისათვის საჭირო იქნება დაახლოებით 2000 მ³ გრუნტის ექსკავაცია. ამოღებული გრუნტის 60% გამოყენებული იქნება უკუყრილის სახით. დარჩენილი გრუნტის დროებითი დასაწყობებისათვის შერჩეულია 4 უბანი (თითოეულის ფართობი დაახლოებით 12500-30000 მ²). გზმ-ის ანგარიშში მოცემულია სანაყაროდ შერჩეული უბნების GPS კოორდინატები და შესაბამისი პარამეტრები. გრუნტის საბოლოოდ განსათავსებლად შემუშავდება სათანადო პროექტი. კვლევის შედეგების მიხედვით, გრუნტის ამოღება შესაძლებელი იქნება ექსკავატორის საშუალებით და ბურღვა-აფეთქების მეთოდის გამოყენება საჭირო არ იქნება. ნიადაგზე ზემოქმედების თვალსაზრისით, საპროექტო ტერიტორია იყოფა მუდმივი და დროებითი ზემოქმედების უბნებად. მუდმივი ზემოქმედების უბნები, სადაც განთავსდება მუდმივი ინფრასტრუქტურა (ტურბინა-გენერატორების ანძები და ქვესადგური, მისასვლელი გზები), არ ექვემდებარება რეკულტივაციას. მუდმივი ზემოქმედების უბანზე მოხსნილი ჰუმუსოვანი ფენის ჯამური მოცულობა იქნება 8930 მ³. ჰუმუსოვანი ფენა კანონმდებლობის შესაბამისად დროებით დასაწყობდება სამშენებლო მოედნებთან ახლოს და მთლიანად გამოყენებული იქნება დროებითი სამშენებლო უბნების რეკულტივაციისა და ეროზიის საწინააღმდეგო ღონისძიებებისთვის. გზმ-ის ანგარიშის მიხედვით, სარეკულტივაციო სამუშაოები განხორციელდება „ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენების და რეკულტივაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის №424 დადგენილებით დამტკიცებული ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნების მიხედვით.

გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ ტურბინების განთავსების ტერიტორიის კვლევები დაიწყო 2017 წელს. ჩატარებული კვლევები მოიცავს, ქარის გაზომვებს, გეოლოგიას, ხელფრთიანებზე მონიტორინგს, ორნითოლოგიურ მონიტორინგს, კულტურული მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების კვლევას და სხვა.

გზშ-ის ანგარიშის შესაბამის დანართებში მოცემულია ქარის ელექტროსადგურის ტერიტორიის საინჟინრო-გეოლოგიური აგეგმვა და სამშენებლო ტერიტორიის საინჟინრო-გეოლოგიური, გეოფიზიკური კვლევის ანგარიშები. კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით, ტურბინა-გენერატორების და სხვა საპროექტო ობიექტების მდებარეობა შერჩეულია ისე, რომ მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე საშიში გეოლოგიური პროცესების გააქტიურებას ადგილი არ ექნება. საპროექტო ტერიტორიის საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები, არის II კატეგორიის (საშუალო სირთულის). ანგარიშის თანახმად ტურბინა გენერატორების განლაგების ლოკაციებზე, გაბურღულია 13 ჭაბურღილი. ჭაბურღილებიდან მოპოვებულ მასალებზე ჩატარებულია კომპლექსური გამოკვლევები და შედგენილია საინჟინრო-გეოლოგიური ჭრილები ცალკეული უბნისათვის. ქარის ელექტროსადგურის მთელ სამშენებლო ტერიტორიაზე იდენტიფიცირებულია გრუნტების სახესხვაობები (საინჟინრო-გეოლოგიური ელემენტები - სგე) და გამოვლენილია მიწისქვეშა წყლების გავრცელების დონეები. კვლევის შედეგების მიხედვით, საკვლევი ტერიტორია საინჟინრო-გეოლოგიური და ეკოლოგიური უსაფრთხოების თვალსაზრისით მისაღებია ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობისთვის. ქარის ტურბინების განთავსებისათვის შერჩეული ადგილების საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგების მიხედვით ტერიტორიაზე რაიმე საშიში გეოდინამიკური პროცესების და მოვლენების განვითარება მოსალოდნელი არ არის. გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, ტურბინის განთავსების WTG9 უბანზე და ქვესადგურის განთავსების ტერიტორიაზე საჭირო იქნება ფერდობებიდან ზედაპირულად ჩამონადენი წყლების შეკრება და მოცილება, წყალსარინი არხებით.

გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ფარგლებში თბილისის ქარის ელექტროსადგურის საპროექტო ტერიტორიაზე განხორციელდა დეტალური ბოტანიკური კვლევა. ბოტანიკური კვლევის შედეგად გამოვლინდა სენსიტიური ადგილები და მოხდა მათი დახასიათება. გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, თბილისის ქარის ელექტროსადგურის პროექტირების ეტაპზე ობიექტების განლაგების ადგილი შეირჩა ისე, რომ შემცირებულიყო ზემოქმედება ტყეზე და სენსიტიურ ჰაბიტატებზე. გზშ-ის ანგარიშის შესაბამის თავში (და დანართ I-ში) იდენტიფიცირებულია საპროექტო ზონაში არსებული მაღალსენსიტიური ჰაბიტატები. მოცემულია ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ტყის მერქნული რესურსების აღრიცხვის უწყისი. საპროექტო ტერიტორიის მთლიანი ფართობიდან 448 824 მ² მდებარეობს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში. კერძოდ, მცხეთის სატყეო უბნის ძეგვის სატყეოსა (კვარტალი NN24, 25, 26) და დიდმის სატყეოში (კვარტალი NN2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10). ასევე, ტყის ფონდში ზემოაღნიშნული ფართობი ნაწილობრივ კვეთს სახელმწიფო ტყის ფონდის მიწის ნაკვეთად რეგისტრირებულ ფართობებს (ს/კ N72.11.03.176; N72.11.02.199; N72.07.08.851; N72.07.08.496). ამასთან, აღსანიშნავია, რომ საპროექტო დერეფანში კვლევების შედეგად არ გამოვლენილა საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობები. ბოტანიკური კვლევის საფუძველზე განხორციელდა ენდემური, იშვიათი

სახეობების რაოდენობრივ-ხარისხობრივი შეფასება და შემუშავდა კონკრეტული შემარბილებელი ღონისძიებები. მათი განხორციელების შედეგად უზრუნველყოფილი იქნება მაღალი საკონსერვაციო ღირებულების მქონე მცენარეთა სახეობების იმ პოპულაციების დაცვა და კონსერვაცია, რომლებიც პროექტის განხორციელების პერიოდში პირდაპირი თუ ირიბი ზემოქმედების ქვეშ აღმოჩნდებიან. მცენარეთა კონსერვაციისთვის რეკომენდირებულია ბუნებრივ გარემოში შეგროვებულ მცენარეთა თესლით გამრავლება. გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, გათვალისწინებულია ისეთი ეკო-საკომპენსაციო ღონისძიებების განხორციელება, როგორცაა ექვივალენტური ტყის ჰაბიტატის აღდგენა. გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმაში მოცემულია მცენარეულ საფარზე და ჰაბიტატებზე ზემოქმედების თავიდან აცილების მიზნით მონიტორინგის შესაბამისი მეთოდები.

პროექტის ფარგლებში, ფაუნაზე ზემოქმედების დადგენის მიზნით, ჩატარებულია შესაბამისი კვლევები და წარმოდგენილია ფაუნისტური კვლევის ანგარიში (დანართი I). ამასთან დამატებით მოცემულია ორნითოლოგიური კვლევისა და ხელფრთიანებზე პოტენციური ზემოქმედების შეფასების ანგარიშები, შესაბამისი დასკვნებითა და რეკომენდაციებით. გზშ-ის ანგარიშის შესაბამის დანართში მოცემულია თბილისის ქარის ელექტროსადგურის საპროექტო და მიმდებარე ტერიტორიაზე აღრიცხულ ფრინველთა სახეობები (ფოტო მასალასთან ერთად). პროექტის განხორციელების დროს მოსალოდნელია გარკვეული ზემოქმედება ჰაბიტატებზე, რასაც პირდაპირი კავშირი ექნება საპროექტო ზონაში გავრცელებულ ფაუნაზე ზემოქმედებასთან. სავსე კვლევების მიხედვით საპროექტო ტერიტორიაზე ძირითადად გვხვდება სამი ტიპის ჰაბიტატი: ბუნებრივი, ნახევრად ბუნებრივი და ანთროპოგენური. ჩატარებული კვლევების მიხედვით, ძუძუმწოვრების (დამურების გამოკლებით), რეპტილიების და ამფიბიების სახეობებზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება ქარის ელექტროსადგურების საპროექტო ტერიტორიაზე არ არის მოსალოდნელი. ზემოქმედება, რომელიც შეიძლება ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობამ გამოიწვიოს ზემოხსენებულ ცხოველთა სახეობებზე არის ხმაური ან ჰაბიტატის დეგრადაცია, რის შემდგომაც მოსალოდნელია სახეობების მიგრაცია ტერიტორიის მიმდებარედ არსებულ მსგავსი ტიპის ჰაბიტატებში. ქარის ელექტროსადგურების მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პერიოდში ზემოქმედება ძირითადად მოსალოდნელია ფრინველების და დამურების სახეობებზე. მაგრამ, გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, საკვლევი ტერიტორიის ორნითოლოგიური მნიშვნელობა დაბალია. ჩატარებული კვლევიდან გამომდინარე, ქარის ელექტროსადგურის საპროექტო ტერიტორია არ მოიცავს ფრინველების მნიშვნელოვანი მიგრაციული მარშრუტების, „ვიწრო ყელის“ („ძაბრები“), შეჩერების ან დასვენების და გამოსაზამთრებელ ადგილებს. გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, ფრინველთა სეზონური სატრანზიტო მარშრუტების, გაზაფხულის და შემოდგომის მიგრაციის ძირითადი მიმართულების, გადამფრენი ინდივიდების რიცხვის/სიმჭიდროვის და გადაფრენის სიმაღლის გათვალისწინებით, ტურბინების ფრინველთა შეჯახების რისკი დაბალია. პროექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე, ფრინველების დაცვის მიზნით, გზშ-ის ანგარიშში და შესაბამის დანართში მოცემულია დასკვნები და რეკომენდაციები. ასევე წარმოდგენილია შესაბამისი კონკრეტული შემარბილებელი ღონისძიებები (მაგ: ფრინველების ტურბინებთან და კოშკებთან მიზიდვის თავიდან აცილების მიზნით განათების სისტემების ოპტიმიზაცია

ან მინიმუმამდე დაყვანა, რადარული სისტემების გამოყენება, რომელიც ფრინველთა გუნდების მოახლოვებას დააფიქსირებს და შეწყვეტს ან შეანელებს მუშაობას, როდესაც გუნდი მიუახლოვდება ელექტროსადგურს და სხვ). საპროექტო ზონაში ხელფრთიანებზე ჩატარებული კვლევის შედეგების მიხედვით, დგინდება რომ საკვლევი ტერიტორია არ გამოირჩევა ხელფრთიანებზე ძლიერი ზემოქმედებით. ხოლო მოცემულ კვლევებზე დაყრდნობით, შესაძლო ზემოქმედების პრევენციის მიზნით, გზშ-ის ანგარიშში და დანართში წარმოდგენილია შესაბამისი რეკომენდაციები და შემარბილებელი ღონისძიებები (მაგ: ღამურების შეჯახების თავიდან ასაცილებლად გამოყენებული უნდა იქნას ყველა შესაძლო მოწყობილობა; ხეების ჭრის შემთხვევაში, ღამურების ექსპერტის ჩართულობა; ზებგერითი „პორტატული ყუთების“ გამოყენება და სხვ). მოცემულია ასევე მშენებლობა-ექსპლუატაციის დროს ფაუნაზე ზემოქმედების პრევენციული სახის შემარბილებელი ღონისძიებები. სამინისტროს მოთხოვნის საფუძველზე 2020 წლის 8 ივლისს სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ მიერ, გარკვეული საკითხების დაზუსტების მიზნით, დამატებით წარმოადგენილ იქნა ინფორმაცია/დოკუმენტაცია, რომელიც ასევე განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე. აღნიშნული ინფორმაციის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიაზე ჩატარებული დამატებითი საველე კვლევების თანახმად, ტერიტორიიდან 3.2 კილომეტრში დაფიქსირდა ფასკუნჯის ბუდე, თუმცა წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, საპროექტო ტერიტორია არ წარმოადგენს ფასკუნჯისთვის ჩვეულ საკვები ტიპის არეალს და საპროექტო არეალში ფასკუნჯის ინტენსიური გამოჩენა მოსალოდნელი არ არის, შესაბამისად აღნიშნულ სახეობებზე პირდაპირი და შეუქცევადი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის.

გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო ზონიდან ზედაპირული წყლის ობიექტი, მდ. მტკვარი, დაშორებულია დაახლოებით 2 კმ-ზე მეტი მანძილით, ხოლო WGT15 ტურბინიდან დაახლოებით 200 მეტრში მდებარეობს ჭილის ტბა. ტერიტორიასთან განლაგებულია მშრალი ხეხვები, რომლებში შექმნილი პერიოდული ნაკადებიც უერთდება მდ. მტკვარს. მშრალი ხეხვებიდან ყველაზე ახლოს სამშენებლო უბანთან (WGT 2; WGT 1) დაახლოებით 310-408 მ-ში მდებარეობს კარსანის ხევი. თუმცა წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით, ტერიტორიის რთული რელიეფური აგებულებისა და იმის გამო, რომ მთლიანად დაფარულია ბუჩქნარით მშრალი ხეხვების დაბინძურება მოსალოდნელი არ არის. გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით სამშენებლო უბნების უმეტეს ნაწილზე გრუნტის წყლებზე ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი, ხოლო იმ უბნებზე, სადაც გრუნტის წყლის დონე 3 მ-ზე ნაკლებია, ზემოქმედება იქნება დროებითი, ლოკალური ხასიათის. ამასთან, ზემოქმედების პრევენციის მიზნით გათვალისწინებულია სამშენებლო ნორმების/სტანდარტების დაცვა და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება.

წარმოდგენილი პროექტის ფარგლებში გარემოზე ზემოქმედება ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების (მტკვარი და ნაწივი აირები) კუთხით ძირითადად მოსალოდნელია სამშენებლო სამუშაოების ეტაპზე (რომელიც იქნება დროებითი). გზშ-ის ანგარიშში მოცემულია საკონტროლო წერტილებში ატმოსფერული ჰაერის დამაბინძურებელი ნივთიერებების მაქსიმალური კონცენტრაციების შემაჯამებელი ცხრილი. გზშ-ის ანგარიშში (შესაბამის დანართში) წარმოდგენილია ატმოსფერულ ჰაერში ემისიების გაანგარიშების შედეგები. გაბნევის გაანგარიშების შედეგების ანალიზის მიხედვით

მშენებლობის პროცესში როგორც 500 მ-იანი ნორმირებული ზონის მიმართ, ისე უახლოესი დასახლებული ზონის მიმართ მავნე ნივთიერებათა კონცენტრაციები არ გადააჭარბებს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ნორმებს. ექსპლუატაციის ეტაპზე ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებას ადგილი არ ექნება. ამასთან, ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების პრევენციის მიზნით გზშ-ის ანგარიშში დამატებით მოცემულია შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები. გზშ-ის ფარგლებში ხმაურის გავრცელებით გამოწვეული ზემოქმედების მოდელირება განხორციელდა, როგორც მშენებლობის, ისე ექსპლუატაციის ეტაპისათვის. მშენებლობის ეტაპზე ხმაურის გავრცელების გაანგარიშება შესრულებულია ყველაზე უარესი სცენარით (ყველა ქარის ტურბინის დამონტაჟება ერთდროულად), ამიტომ მხედველობაშია მისაღები ზოგიერთი ისეთი გარემოება (მაგ: ძირითადი წყაროების ერთდროული მუშაობა ნაკლებ სავარაუდოა), რომელიც ამცირებს მოსალოდნელ ნეგატიურ ზემოქმედებას. ამასთან, გამომდინარე იქიდან, რომ სამშენებლო სამუშაოები იქნება დროებითი, ხმაურით გამოწვეული მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის. ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურის გავრცელების ძირითადი წყაროა ქარის ტურბინები. ექსპლუატაციის ეტაპისათვის ქარის თითოეული ტურბინებისგან წარმოქმნილი ხმაურის გავრცელების მოდელირება გაკეთებულია ქარის 3 მ/წმ და 12 მ/წმ სიჩქარეების შემთხვევაში. გზშ-ის ანგარიშში მოცემული ხმაურის გავრცელების მოდელირებისა და მოსახლეობასთან ყველაზე ახლოს მდებარე ტურბინის (WGT15) გათვალისწინებით ქარის 12 მ/წმ სიჩქარის შემთხვევაში 400 მ რადიუსშიც ხმაურის დონე არ აჭარბებს დასაშვებ ნორმას. ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ გათვლები განხორციელებულია უარესი სცენარით (ხმაურის პერმანენტულ წყაროდ მიღებულია მიწის ზედაპირიდან 35 მ, სინამდვილეში კი წყარო უფრო მაღლა იქნება განლაგებული), რომლის არარსებობის შემთხვევაში მოსალოდნელია ნეგატიური ზემოქმედების მნიშვნელოვანი შემცირება. გზშ-ის ანგარიშში ხმაურის გავრცელების დონეების მინიმუმაციის მიზნით წარმოდგენილია შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები.

აღსანიშნავია, რომ ქარის ტურბინები მზის დროს ახდენს მოძრავი ფრთების ჩრდილის პროექციას მიწის ზედაპირზე. გზშ-ის ფარგლებში თბილისის ქარის ელექტროსადგურისთვის შესრულებულია მიმდებარე ტერიტორიაზე მოსალოდნელი მოციმციმე ჩრდილების გავლენის შეფასება/მოდელირება. ყველაზე უარესი სცენარით (სადაც არსებული ვეგეტაცია და სხვა „ფარის ეფექტის“ მქონე ობიექტები არ ყოფილა გათვალისწინებული) ჩატარებული გამოთვლების თანახმად, შუქჩრდილების ციმციმის დასაშვები ლიმიტი აღემატება მხოლოდ ერთი ობიექტისთვის (მონასტერი). საპროექტო ტერიტორიაზე არსებული ვეგეტაციის და სხვა ფარის მქონე ობიექტების გათვალისწინების შემთხვევაში მოსალოდნელია ნეგატიური ზემოქმედების მნიშვნელოვნად შემცირება. ამასთან, გზშ-ის ანგარიშში ქარის ელექტროსადგურის ექსპლუატაციისას მოციმციმე ჩრდილით გამოწვეული ზემოქმედების შემცირების მიზნით წარმოდგენილია შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები.

გზშ-ის ანგარიშში მითითებულია, რომ ყინული რომელიც ტურბინის ფრთაზე წარმოიქმნება პოტენციურ საფრთხეს წარმოადგენს პერსონალისა და მიმდებარე ტერიტორიაზე მოხვედრილი ადამიანებისთვის ასევე ქარის ტურბინების სიახლოვეს მოძრავი სატრანსპორტო საშუალებებისთვის. გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, მცხეთის

კლიმატური პირობებიდან გამომდინარე, ქარის ტურბინების ფრთის ზედაპირზე ყინულის წარმოქმნა მოსალოდნელია მხოლოდ იანვარ-თებერვლის თვეებში, რამდენიმე დღის განმავლობაში. გზშ-ის ანგარიშში ზამთრის პერიოდში ქარის ტურბინებზე ყინულის წარმოქმნით გამოწვეული ნეგატიური ზემოქმედების პრევენციის მიზნით განსაზღვრულია შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები, როგორებიცაა ძლიერი ყინვის დროს ყოველდღიური მონიტორინგი ან/და სადგურის დროებით გაჩერება და ტურბინების ყინულისგან გაწმენდა.

პროექტის განხორციელების შედეგად ნარჩენების პრევენციის მიზნით გზშ-ის ანგარიშის შესაბამის დანართში მოცემულია ნარჩენების მართვის გეგმა, რომლის მიხედვით, დანერგილი იქნება ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდი. საყოფაცხოვრებო ნარჩენები გატანილი იქნება უახლოეს არსებულ ნაგავსაყრელზე, ყველა სახის სახიფათო ნარჩენი შემდგომი მართვის მიზნით გადაეცემა საქმიანობაზე სათანადო ნებართვის მქონე კომპანიას. ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების პრევენციის მიზნით გზშ-ის ანგარიშში განსაზღვრულია შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები.

საპროექტო ტერიტორიის სიახლოვეს დაცული ტერიტორიები არ მდებარეობს. წარმოდგენილი გზშ-ის ანგარიშისა და შესაბამისი დანართის მიხედვით, არქეოლოგთა ჯგუფის მიერ ლიტერატურული წყაროების შესწავლის და საველე სამუშაოების შედეგების მიხედვით უშუალოდ საპროექტო ტერიტორიის ზონაში კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები და არტეფაქტები არ დაფიქსირებულა. საველე არქეოლოგიური კვლევის ფარგლებში გამოვლენილია სამი პოტენციური არქეოლოგიური ინტერესის უბანი, სამივე ადგილას სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე არქეოლოგი მოახდენს საცდელი შურვის გაყვანას, რისი შედეგების საფუძველზეც განხორციელდება შემდგომი სამუშაოები.

სამშენებლო სამუშაოების დროს ადგილი ექნება ლანდშაფტის გარკვეულ ვიზუალურ ცვლილებას სამშენებლო მოედნების მოწყობის დროს. ამ ზემოქმედებას ექნება ლოკალური და დროებითი ხასიათი. ექსპლუატაციის ეტაპზე ლანდშაფტის ვიზუალური ცვლილება მოსალოდნელია ძირითადად თბილისის ქარის ელექტროსადგურის ტურბინების და სხვა მუდმივი ინფრასტრუქტურული ობიექტების (ქვესადგური; ოფისი) არსებობით. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ მიერ დამატებით წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად, თბილისის ქარის ელექტროსადგურის ტურბინების მცხეთის მსოფლიო მემკვიდრეობის ძეგლების ლანდშაფტზე ზემოქმედებასთან დაკავშირებით კომპანია უზრუნველყოფს მსოფლიო მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასების ჩატარებას და აუცილებლობის შემთხვევაში მცხეთის მსოფლიო მემკვიდრეობის ძეგლების ერთიანი ვიზუალური დაცვის არეალის ზონიდან უახლოესი ტურბინის რელოკაციას/გაუქმებას. დამატებით ინფორმაციას თან ერთვის აღნიშნული საკითხის საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან შეთანხმების და განსახორციელებელი ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურაზე ზემოქმედება შემოიფარგლება მშენებლობის

ეტაპით. ექსპლუატაციის ეტაპზე ზემოქმედება იქნება მინიმალური და დაკავშირებული იქნება უშუალოდ ტურბინების და ქვესადგურის ტექნიკურ მომსახურებასთან.

დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში კუმულაციური ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი. გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო ტერიტორიაზე განლაგებულია ერთადერთი ინფრასტრუქტურული ობიექტი - საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის 220 კვ ეგხ „დიდგორი“. მისი არსებობა განხილულია დადებითად, ვინაიდან უზრუნველყოფილი იქნება ენერგოქსელთან მიერთების უმარტივესი სქემა (100-150 მ სიგრძის შემაერთებელი ხაზი გამოყენებით). ქარის სადგურის ელექტრომაგნიტური გამოსხივება მცირეა და ობიექტიდან 40 მეტრის დაშორებით მისი გამოსხივება აღარ ფიქსირდება, შესაბამისად თბილისის ქარის ელექტროსადგურის ობიექტების გამოსხივებას არ ექნება კუმულაციური ზემოქმედება 220 კვ ეგხ „დიდგორთან“.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე გამოვლინდა, რომ WGT15 ტურბინის განთავსების ბუფერის ნაწილი ხვდება შპს „ჭილი რეზორტის“ კერძო საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე, რომელიც საჯარო რეესტრში რეგისტრირებულია 2020 წლის 5 მაისს.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის და თანდართული დოკუმენტაციის, როგორც სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ისე საბურთალოს რაიონის გამგეობის და ქ. მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფებზე განთავსება. სამინისტროში წარმოდგენილ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშსა და თანდართულ დოკუმენტაციასთან ერთად, დამატებით სამინისტროს ვებგვერდზე ატვირთული იყო პრეზენტაცია, სადაც ასახული იყო მოკლე ინფორმაცია პროექტთან დაკავშირებით. „საქართველოში ახალი კორონავირუსის გავრცელების აღკვეთის მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 23 მარტის №181 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 26 მარტის №196 დადგენილების შესაბამისად, სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ თბილისის ქარის ელექტროსადგურის (დადგმული სიმძლავრით 54 მგვტ) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის და 220 კვ ქვესადგურის განთავსების პროექტზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემისთვის დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოება განხორციელდა საჯარო განხილვის ჩატარების გარეშე და ადმინისტრაციულ წარმოებაში საზოგადოების მონაწილეობა და მის მიერ მოსაზრებებისა და შენიშვნების წარდგენის შესაძლებლობა უზრუნველყოფილი იქნა წერილობით. კომპანიის მიერ წარმოდგენილ დამატებით ინფორმაციასთან დაკავშირებით საზოგადოებას დამატებით განესაზღვრა ვადა წერილობითი შენიშვნებისა და მოსაზრებების წარმოდგენისთვის. აღსანიშნავია, რომ გზშ-ის განცხადებები განთავსდა საბურთალოს რაიონისა და ქ. მცხეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტროში დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით შენიშვნები და მოსაზრებები საზოგადოების მხრიდან წარმოდგენილი არ ყოფილა.

გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილია გარემოზე ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებები, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა, ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა, დასკვნები და რეკომენდაციები.

აღნიშნული გზშ-ის ანგარიში და თანდართული დოკუმენტაცია განიხილეს შესაბამისმა ექსპერტებმა და სპეციალისტებმა გარემოსდაცვითი შეფასების სხვადასხვა მიმართულებით, რომელთა დასკვნების შეჯერებისა და წარმოდგენილი დოკუმენტაციის შეფასების, ასევე გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-12 მუხლის და ამავე კოდექსის II დანართის მე-3 პუნქტის 3.9 ქვეპუნქტის საფუძველზე,

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. გაიცეს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ თბილისის ქარის ელექტროსადგურის (დადგმული სიმძლავრით 54 მგვტ) მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე და 220 კვ ქვესადგურის განთავსებაზე;
2. ბრძანების პირველი პუნქტით გათვალისწინებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება გაიცემა განუსაზღვრელი ვადით;
3. სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ საქმიანობა განახორციელოს წარმოდგენილი გზშ-ის ანგარიშის, ტექნოლოგიური სქემის, გარემოზე ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებების, მათ შორის ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების შერბილებისა და საკომპენსაციო ღონისძიებების, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმის, ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმის, დასკვნებისა და რეკომენდაციების შესაბამისად;
4. სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს „ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენების და რეკულტივაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის N424 დადგენილებით დამტკიცებული ტექნიკური რეგლამენტით გათვალისწინებული რეკულტივაციის გეგმის შემუშავება და სამინისტროსთან შეთანხმება, ხოლო სამუშაოების განხორციელება უზრუნველყოს შეთანხმებული გეგმის შესაბამისად;
5. სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 4 აგვისტოს N211 ბრძანების შესაბამისად, ხოლო ნარჩენების მართვა განახორციელოს ნარჩენების მართვის კოდექსისა და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების მოთხოვნების/ვალდებულებების და სამინისტროსთან შეთანხმებული ნარჩენების მართვის გეგმის შესაბამისად;
6. სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ მშენებლობის დაწყებამდე სახელმწიფო ტყის ფონდის მართვას დაქვემდებარებულ ფართობებზე, ნებისმიერი ქმედება განახორციელოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და უზრუნველყოს აღნიშნული საკითხის სსიპ ეროვნულ სატყეო სააგენტოსთან შეთანხმება.
7. სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს მსოფლიო მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების შეფასების ჩატარება (იკომოსის 2011 წლის სახელმძღვანელოს მიხედვით) და აღნიშნული საკითხის საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან შეთანხმება.
8. სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობის ან ქვესადგურის განთავსებისას კერძო საკუთრების გადაკვეთის შემთხვევაში, მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს მესაკუთრესთან შეთანხმება;

9. სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ მშენებლობის დაწყებიდან 6 თვის ვადაში სამინისტროსთან შესათანხმებლად წარმოადგინოს ეკო-საკომპენსაციო ღონისძიებების და მცენარეების/ჰაბიტატების აღდგენის გეგმა. საქმიანობის განხორციელება უზრუნველყოს სამინისტროსთან შეთანხმებული გეგმის შესაბამისად;
10. სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს გარემოსდაცვითი მონიტორინგის განახლებული გეგმის შემუშავება, სადაც განხილული იქნება ფასკუნჯის ბუდის გრძელვადიანი მონიტორინგის და ფასკუნჯისთვის მნიშვნელოვანი ტერიტორიების დეტალური კვლევისა (ერთ-ერთი მეთოდი კვლევა ფოტოხაფანგებისა და სატელიტური გადამცემის გამოყენებით) და კვლევის შედეგების სამინისტროში წარმოდგენის საკითხები;
11. სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ ქარის ელექტროსადგურის ექსპლუატაციაში გაშვების შემდგომ, გზშ-ის ანგარიშში მოცემული კვლევის მეთოდების გამოყენებით, შესაბამისი კვალიფიკაციის ექსპერტის მიერ, ხელფრთიანების და ორნითოფაუნის მონიტორინგი გააგრძელოს სულ მცირე 5 წლის განმავლობაში და მონიტორინგის შედეგები წარმოადგინოს სამინისტროში წელიწადში ერთხელ, ხოლო ყოველი მომდევნო წლის მონიტორინგის აუცილებლობა განისაზღვროს წინა წლების კვლევების შედეგების საფუძველზე;
12. სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ ექსპლუატაციაში გაშვების შემდგომ, ფრინველთა გადაფრენის პიკის თვეებში ჩატარებული მონიტორინგის შედეგების საფუძველზე, საჭიროების შემთხვევაში, ფრინველებზე ზემოქმედების შემცირების მიზნით, უზრუნველყოს დამატებითი შემარბილებელი ღონისძიებების შემუშავება და აღნიშნულის შესახებ სპეციალისტის მიერ სათანადოდ დასაბუთებული დეტალური ანგარიშის სამინისტროსთან შესათანხმებლად წარმოდგენა;
13. სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ ტურბინების რაოდენობის ან/და ლოკაციის ცვლილების შემთხვევაში უზრუნველყოს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი პროცედურების დაცვა;
14. სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს გრუნტის წყლებზე ზემოქმედების დამატებითი შემარბილებელი ღონისძიებების შემუშავება და აღნიშნულის სამინისტროსთან შესათანხმებლად წარმოდგენა;
15. სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ მშენებლობის დაწყებამდე სამშენებლო ბანაკის ინფრასტრუქტურის განლაგების დაზუსტებული სქემა და შესაბამისი პროექტი შეათანხმოს სამინისტროსთან (GIS კოორდინატები shape ფაილებთან ერთად; განსათავსებელი ინფრასტრუქტურის შესახებ ინფორმაცია, პარამეტრები და ა.შ);
16. სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს ფუჭი ქანების სანაყაროების დეტალური პროექტების სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა shape ფაილებთან ერთად;
17. გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების სხვა პირზე გადაცემის შემთხვევაში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გადაცემა განხორციელდეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ დადგენილი წესით;
18. ბრძანება დაუყოვნებლივ გაეგზავნოს სს „კავკასიის ქარის კომპანიას“;

19. ბრძანება ძალაში შევიდეს სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ მიერ ამ ბრძანების გაცნობისთანავე;
20. გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემიდან 5 დღის ვადაში აღნიშნული გადაწყვეტილება განთავსდეს სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, საბურთალოს რაიონის გამგეობის და მცხეთის მუნიციპალიტეტების მერიის საინფორმაციო დაფაზე;
21. ეს ბრძანება შეიძლება გასაჩივრდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში (თბილისი, დ. აღმაშენებლის ხეივანი, მე-12 კმ. N6) მხარის მიერ მისი ოფიციალური წესით გაცნობის დღიდან ერთი თვის ვადაში.

ლევან დავითაშვილი

მინისტრი